

ความล้มเหลวของการจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาผลประโยชน์ระหว่างโรงงานเงินโก้กับ
ชุมชนเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง

เฟื่อง บัวหอม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

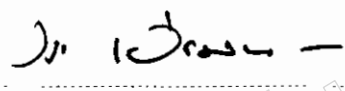
เมษายน 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

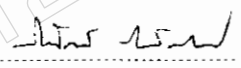
คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ เฟ่ง บัวหอม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

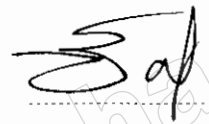
คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

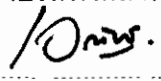
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

 กรรมการ
(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร. นุญรอด นุญเกิด)

วันที่ 4 เดือน เมษายน พ.ศ. 2557

กิตติกรรมประกาศ

คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงไปไม่ได้ ถ้าขาดการให้คำปรึกษาและแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในคุณฉันทิพนธ์ จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ซึ่งเป็นประธานการควบคุมคุณฉันทิพนธ์ และ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ กรรมการควบคุมคุณฉันทิพนธ์ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้แนวทางในการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างครบถ้วนแก่ข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์รัช ภูมโนทก และ รองศาสตราจารย์ ภารดี มหาขันธุ์ ที่มอบความรู้และให้คำแนะนำที่ดี แก่ข้าพเจ้าตลอดหลักสูตรขณะศึกษาอยู่

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ และ น้อง ๆ ของข้าพเจ้าทุกคน โดยเฉพาะ ท่าน ดร.ประสิทธิ์ เงินชัย น้องสิตังค์ น้องก้อย น้อง ๆ เทศบาลตำบลหนองปลาไหล น้อง ๆ เทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์ และน้อง ๆ เทศบาลตำบลบางเสร่ ที่ช่วยพิมพ์เอกสาร ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้าระหว่างที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่จนกระทั่งจบการศึกษา

ขอบคุณ ญาติ พี่ น้อง สกุลบัวหอม บ้านบัวหอมที่คอยห่วงใย คอยเฝ้าตามงานวิจัยถึงไหนแล้ว มีอะไรให้ช่วยบ้างไหม และก็ได้ได้รับความช่วยเหลืออย่างดีมาตลอด ที่ขาดไม่ได้คือครอบครัวบัวหอม ภรรยา ลูก ๆ ลูกพิมพ์ ลูกเก่ง ที่คอยให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษาจนกระทั่งจบการศึกษา

สุดท้ายต้องขอขอบคุณ ขออุทิศส่วนกุศลให้ คุณมารดา (แม่คำพันธ์ บัวหอม) และ คุณบิดา (คุณพ่อแปลก บัวหอม) ที่ล่วงลับไปแล้ว ผู้ให้กำเนิด ที่ให้การศึกษาแก่ข้าพเจ้า และสั่งสอนข้าพเจ้าให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอมา

เฟ่ง บัวหอม

51810233: สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ปร.ด. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: ความล้มเหลว/ การจัดการความขัดแย้ง/ เจนโก้/ ชุมชนเขตอุตสาหกรรม/ ระยอง/

ปัญหาหลพิษ

แฟ่ง บัวหอม: ความล้มเหลวของการจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาหลพิษระหว่างโรงงานเจนโก้กับชุมชนเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง (FAILURE IN CONFLICT MANAGEMENT CONCERNING POLLUTION PROBLEMS BETWEEN GENCO FACTORY AND INDUSTRIAL COMMUNITY IN RAYONG PROVINCE) คณะกรรมการควบคุม
 ดุษฎีนิพนธ์: ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ร.ด., ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, ร.ด., 268 หน้า. ปี พ.ศ. 2557.

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง พัฒนาการ รูปแบบการจัดการที่ล้มเหลว รวมถึงแนวทางและมาตรการการจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาหลพิษระหว่างโรงงานเจนโก้กับชุมชนเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ โดยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของความขัดแย้งและรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งในจังหวัดระยองนั้น มีพัฒนาการตามประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ความขัดแย้งที่ปลวกแดงต่อเนื่องไปที่มาบตาพุดและหลังจากนั้นก็ยังคงขับเคลื่อนไปยังตำบลหนองระลอก อำเภอบ้านค่าย เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งพบว่า มีปัจจัย 3 กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ได้แก่ ปัจจัยเชิงโครงสร้าง ปัจจัยตัวผู้กระทำ และปัจจัยด้านกระบวนการ ผลการศึกษา ยังพบอีกว่ารูปแบบในการจัดการความขัดแย้งที่ผ่านมาซึ่งประสบความล้มเหลวในการดำเนินงาน ได้แก่ การทำประชาพิจารณ์ที่ปลวกแดงที่ล้มเหลว การทำงานคณะกรรมการ 3 ฝ่ายที่มาบตาพุดที่ล้มเหลว และการทำประชาคมที่ดีหนองระลอกที่ล้มเหลว ส่วนแนวทางและมาตรการในการจัดการปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาหลพิษจากโรงงานเจนโก้และชุมชนเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดระยองที่เหมาะสม ได้แก่ การใช้ตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมาเป็นฐานคิดในการนำเสนอแนวทางและมาตรการที่สอดคล้องกับผลการศึกษา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

51810233: THAI STUDY; Ph.D. (THAI STUDY)

KEYWORDS: FAILURE/ CONFLICT MANAGEMENT CONCERNING/ GENCO
FACTORY/ INDUSTRIAL COMMUNITY/ RAYONG PROVINCE

PENG BUAHOM: FAILURE IN CONFLICT MANAGEMENT CONCERNING
POLLUTION PROBLEMS BETWEEN GENCO FACTORY AND INDUSTRIAL
COMMUNITY IN RAYONG PROVINCE. DAVISORY COMMITTEE: CHAIYON
PRADITSIL, Ph.D., PREECHA PIAMPONGSAN, Ph.D. 268 P. 2014.

The objective of the research is to study development, the failure format of manipulating through finding the management measure environment problem conflict between the Genco Factory and the industrial community area in Rayong. The case study employs historic-qualitative research through document research and qualitative interview. The conflict and conflict management history that found in this research are developed from time to time, starting from Pluak-Daeng along to and move to Tambol Nong-La-Lok, Ban-Kai. Concentration to the conflict has three relatable factors such as structural factor, executant's factor and procedural factor. The study also found that patterns of conflict management , which has failed in its operation , including the public hearing at Pluakdaeng failed. The third parties that work Mabtaput failure. And making Nong-La-Lok referendum failed. The guidelines and measures to manage conflicts about pollution from factories Genco . Communities and industrial zones in Rayong Province , including the use of appropriate models of public participation in the management of environmental issues to be considered in the proposed approaches and measures in line with the findings . The processes involved in all stages of the public and stakeholders.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคม	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	47
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม	73
เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	124
แนวคิดหลักในการวิจัย.....	129
3 วิธีดำเนินการวิจัย	135
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	135
การตรวจสอบข้อมูล	136
การวิเคราะห์ข้อมูล	137
4 ผลการศึกษา.....	138
บริบทการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง	138
ยุคที่หนึ่ง: ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งที่ปลวกแดง	165
ยุคที่สอง: ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งที่มบตาพุด.....	206

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ยุคที่สาม: ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งที่หนองละลอก.....	226
แนวทางและมาตรการในการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างโรงงานเงินโก้ กับชุมชน	235
5 บทสรุป วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	246
สรุปผลการศึกษา	246
อภิปรายผลการศึกษา	251
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	254
บรรณานุกรม	255
ประวัติย่อของผู้วิจัย	266

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	กระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาคือพิพาท และผลแห่งการตัดสินใจ..... 51
2	ความหมายแตกต่างของการมีส่วนร่วมสาธารณะที่เน้นกระบวนการและการมีส่วนร่วม สาธารณะที่เน้นหรือแสวงหาฉันทามติ..... 56
3	การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม (SAI) 78
4	ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน: ประเภท/รูปแบบ ลักษณะ จุดหมาย..... 118
5	ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ 136

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 วงกลมของความขัดแย้ง.....	18
2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามรัฐธรรมนูญ.....	49
3 กระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public policy process).....	49
4 ความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วม (Participation continuum).....	53
5 ความไว้วางใจกับความขัดแย้ง.....	70
6 ตะแกรงแห่งความสัมพันธ์.....	71
7 องค์ประกอบธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม.....	82
8 แนวคิดหลักที่ใช้ในการวิจัย.....	130
9 กราฟแสดงผลิตภัณฑ์จังหวัด ปี พ.ศ. 2523-2542.....	144
10 ตัวแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง.....	161
11 ที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรม GENGO และชุมชนบ้านมาบชูด.....	214